

Resan till gatubarnscentret i Riga, Påsken 2010

Läsåret 2009–2010 hade jag förmånen att starta ett dansprojekt på DeGeergymnasiet i Norrköping. Syftet var att genom instant koreografi skapa ett par föreställningar där intäkten gick till Letthjälpen för att stödja Dianas gatubarnscenter i Riga. Anledningen till att jag valde Norrköping var att staden är vänort med Riga. Syftet var inte bara att samla in pengar utan att visa på att våra grannar tvärs över Östersjön har det svårt och att de barn som lever i en utsatt situation behöver hjälp och stöd. Jag arbetade dels med elever ur tredje årskursen på estetiska programmet, med inriktning dans och elever ur andra årskursen som hade valt dans som individuellt val. Klasserna gav en föreställning var, en på hösten och en på tidiga våren. Det gav en intäkt på cirka 2 000 kronor. Vi hade också en del diskussioner om varför det kan bli så i ett samhälle, där barn kan komma att fara så illa, många tänkvärda frågeställningar dök upp och eleverna i Ind-val-klassen var ganska chockerade över att situationen var sådan och tyckte det kändes bra att kunna stödja genom att samtidigt få dansa. På skolan träffade jag Rebecca Jansson som då gick i tredje årskursen på danslinjen. Hon engagerade sig helhjärtat och frågade mig när vi skulle åka till Riga för att träffa Diana och barnen hon jobbar för och med. Vi bestämde oss för april och i februari hade vi bokat flyg, fått välkomnande från Diana. Elisabeth Melin från stiftelsen Livslust hade hjälpt oss med dels tolk och boende i Riga.

Väl framme i Riga i börja av april möttes vi av Eline som skulle hjälpa oss att tolka samt guida oss rätt i staden. Vi hade packat smart, en liten ryggsäck var med våra personliga saker, samt en resväska var, med tillåten vikt på Ryanair, med dator för musik, tapetrullar, vattenfärg, kazooer, lite kostym och rekvisita. Vi hade presenterat för Diana via mail att vi ville komma och göra en dans-/måleriworkshop-/föreställning där vi involverade barnen. Eftersom vi inte kan prata lettiska och vi antog att barnens engelska inte var så pass god att vi kunde ge en workshop, kom vi på att vi kunde kommunicera genom dans, rörelse och ljud genom en kazoo. (En kazoo är ett litet plaströr med smörpappersmembran som man pratar eller sjunger igenom att humma i röret som man låser fast mellan läpparna.) Eline visade sig vara en glad och utåtriktad tjej som läser andra året på konstakademien i Riga. Hon har sedan 10-årsåldern vistats på stiftelsen Livslusts skola i Aizupe. Nu bor hon i en lägenhet i ett sekelskifteshus i Riga centrum, omodernt men stort, som hon delar med en annan konstnärsvän.

Vi installerade oss på vårt boende på Stockolm School of Economics, en sort kombinerat hotell och vandrarhem. Därefter beslutade vi oss för att promenera till centret. Efter vad vi kunde se på kartan var det inte alltför långt och en promenad gjorde också att vi fick se Riga, dels de vackra kvarteren vi bodde i med jugendhus och de mer slitna delarna som är barnens hemkvarter. På vägen handlade vi med oss juice och kex som vi ville bjuda på i pausen. Men när vi väl kom fram var vi ganska vilse, så också Eline. Huset på den adress vi hade fått var tomt och väldigt förfallet. Vi gick runt ett tag och försökte lista ut hur vi skulle ta oss in. Diana svarade inte i sin mobil och tiden gick. Så småningom fick vi tag i henne och det visade sig att vi fått adressen till deras gamla lokal och hon nu var på väg i bil för att hämta oss. Det var tur, för det var en bra bit längre till det nya stället. På vägen visade hon oss den ytterligare lokal som de ska flytta till så småningom, med mer plats. Det visade sig välbehövligt för den lilla källarvåning vi kom till var inte så stor för att husera de barn som behöver få komma till hennes verksamhet om dagarna. Barnen hade väntat på oss ett tag nu

och var ganska uppspelta och ytterligare ett missförstånd dök upp. Vi hade presenterat vår workshop för 7–11-åringar, men de flesta av barnen var 11–14. Efter en kort överläggning mellan Rebecca och mig på Dianas kontor så bestämde vi oss att köra efterplanen ändå, vi fick helt enkelt bara vara så barnsliga själva att vi fick med oss de som kanske tyckte sig vara för gamla och för "coola" för det vi hade skissat upp. Deras samlingsrum var röjt så mycket det kunde bli och barnen hade radat upp sig på stolar längs kanterna som en publik. Vi riggade musiken via en laptop och små högtalare. Speciellt pojkarna gjorde stora ögon inför laptopen och intresserade sig mer för den än för oss till en början. Rebecca och jag var nu igång att kommunicera via våra kazoos och satte igång vårt intro till dansföreställning, eller dansgemenskapen ska vi nog kalla den för. Vi använde enkel kostym: röda handskar. Planen var att få upp barnen med oss i en medeltida ringdans. Det hade dock varit tråkigt och undervisande att förklara via tolk så vi kazooade på och efter en stund hade vi fått med oss alla i ring, alla med varsin röd handske på ena handen att räcka ut till en vän. Både entusiastiskt från vissa och motvilligt från andra. Den coola stämningen släppte och snart var alla igång och dansade. Vi lät den medeltida ringdansen lösa upp sig och kazoodade upp gruppen i två lag, bytte musik och lät barnen förstå att vi skulle "battla" mot varandra, dvs ha ett vänskapligt slagfält där vi visade upp spontan dans för varandra. Barnen hängde hjärtligt på och visade att de kunde både "locking och popping" och andra rörelser som jag hade önskat att de inte kunde vad det gäller flickorna. De blev väldigt utmanande, så vi bröt av på ett lekfullt sätt och kazooade vidare hur de nu skulle ställa upp bord, rulla ut tapeterna med baksidan upp och placera ut vattenfärger, penslar, tillklippta wettexdukar och disksvampar.

Alla hjälpte till och förstod precis vad de skulle göra. Vi gjorde en kollektiv målning till en musikmix som bestod av alla sorters musik från Bach till Eminem. Egentligen ska målningen göras efter vissa ramar, men det märkte vi att vi inte kunde hålla, dessutom var vi på deras ställe, i deras stad med deras kultur, så vi anpassade oss efter hur de föll sig och lät dem måla på. Det härliga var att se hur vissa av dem blev alldeles tysta och lät tillslut sina händer glida över målningen och smeta ut allesammans till en mycket abstrakt historia. Gruff utbröt här och var och det var det vi inriktade oss på att stävja så alla verkligen fick vara med. Jag tror att det var wettexbitarna och disksvamparna som fick dem att gå loss. De hade inte målat med sådana verktyg tidigare och det ger en större frihetskänsla än att bara måla med penslar. Penslarna använde ett par av dem glatt i sina egna ansikten istället och det blev både gula, svarta och röda masker lite här och var. Efter grundlig ansiktstvätt hjälptes vi åt att städa upp på toaletten vars handfat fått ny kulör, och alla hjälpte till att plocka undan penslar, färg och det andra materialet. Det fanns mycket kvar för andra dagar om de vill måla tillsammans eller för sig själva.

När vi var färdiga med måleriet hade vi en kazookonstert. Vi hade med oss säkert femtio kazooer som vi hade tänkt att dela ut när vi var färdiga. Men en av de mest fingerfärdiga pojkarna hade efter bara två minuter lyckats sno åt sig en kazoo. Jag kunde inte annat än le åt hans bedrift, för vi hade vaktat väskan som hökar. Han fick behålla den, men jag visade för honom att stoppa den i fickan och ta fram den senare. När påsen med de färgglada kazooerna kom fram bröt det ut tumult, barnen kastade sig över dem och jag tror att alla hade minst två syskon hemma som också skulle få en. Vi fick till en kazookonset där alla fick gå fram och uppträda, två och två eller tre och tre. Någon blev utan kompis och blev ledsen.

Vi redde ut det, men det var ändå smärtsamt att tårar inte fick ta så mycket plats som de egentligen skulle behövts.

Ljudnivån blev sedan öronbedövande när 15 barn satte i gång att gemensamt försöka överrösta varandra. Dörren ut till hallen stängdes med en smäll, fullt förståeligt, personalen höll på att laga mat till middagen och vi fortsatte vårt musicerande. Det var ett oljud, visst, med samtidigt skön musik, för de hade så roligt. Vi bröt av det efter en stund och avslutade hela workshopen med en namnrunda då vi pratade engelska. Barnen visste ju faktiskt inte vad vi hette från början, vi hade inte presenterat oss med namn utan med dans. Vi åt middag tillsammans och pratade med dem som ville prata med oss, det var många som ville, speciellt några flickor som ville veta om vi också hade flickor hemma, döttrar. Jag berättade om min dotter Klara, vad hon gjorde och hur gammal och kunde visa en bild från min telefon. Rebecca har inga barn än, men pratade om andra saker och fick veta att de ibland dansar i skolan. Eline hade också flera runt sig som fråga henne om vad hon gjorde, var hon bodde och fick veta att hon går på konstskola och kommer från samma förhållanden som dem. Barnen började sedan troppa av efter en.

Rebecca och jag kunde överlämna pengarna från föreställningarna till Diana, cirka 1 500 kronor fick hon att göra valfri aktivitet med barnen, som att gå på djurpark, eller vattenland eller teater. Den aktivitet de valde skulle de redovisa på kvitto för Letthjälpen. Den andra föreställningens intäkt hade vi handlat en del material för till måleriet, de 270 kronorna som blev kvar lämnade vi till Diana med hälsning från IND-val-dansklassen att de var till henne personligen. Eleverna ville att hon skulle göra något för sig själv, ta en massage, en lång bastu eller liknande. Fikat vi köpt med oss fick de spara till en annan dag. Vi hade efter maten fått en tårta som rättvist delats upp i 17 små bitar. Det fick vara bra med sötsaker för den dagen. Diana berättade att hon var noga med att barnen åt riktigt mat på centret varje dag, och att sötsaker fick de bara ibland.

Hon beställde en taxi åt oss som vi tog tillbaka till vårt boende. Vi pratade en stund medan vi väntade på den, det tog lite tid. Det skulle inte bli något läger på Solbacka i sommar berättade Diana. Hon satsar det mesta på att få i ordning det hus på landet där hon vill starta ett rehabiliteringscenter. Hon gav oss varsin varm kram innan vi åkte, det kändes bra, för hon var barsk och stressad när hon först hämtade upp oss, vilket var förståeligt. Hennes insats är enorm och jag beundrar henne mycket.

Vi släppte av Eline på vägen hem, ramlade uttröttade in i vårt rum och såg fram emot en dusch, sedan middag och säng. Det var bara det att det fanns inget varmvatten i duschen... Så efter en katt-tvätt i handfatet sökte vi upp en butik där vi köpte dricksvatten och sedan en restaurang där vi åt middag och summerade våra intryck.

Nästa dag träffade vi Eline igen som tog oss med på en promenad till katedralen, ett besök på Konstakademien där vi fick se hennes klassrum och vad hon arbetade med just nu, samt den elevutställning som pågick. Skolan var fantastisk att besöka. Mellan akademibesöket och katedralen bjöd Eline upp oss till sin lägenhet som hon som sagt delar med en vän, där de har en ateljé så de kan jobba med sin konst hemma också. Det var en sliten lägenhet utan andra bekvämligheter än en toalett och ett nästan fungerade kök. De hade ett sovrum och ett lite mindre skaparrum där Eline just nu hade sina "skrotochskräpskulpturer" uppställda.

De var mycket fina att se och vad man kan åstadkomma med att återanvända det som folk annars slänger.

Så var det dags att åka till flygplatsen och flyga hem till Sverige. Ett kort besök över en natt som lärde oss otroligt mycket. Och vi kommer åka tillbaka igen.

Tack till alla som gjorde det möjligt: Estettreorna och IND-vaiklassen på DeGeergymnasiet i Norrköping, Gnesta Färghus som gav oss 50 procent rabatt på färger och penslar, Järnia i Gnesta som skänkte oss tapeterna, Elisabeth Melin på Livslust som ordnade boende i Riga, Hans Müller, musiklärare på Kulturskolan i Stockholm som ordnade 50 procent rabatt på kazooer och till Magnus Kempe på Ericsson som betalade dem. Till Eline i Riga som är som en leende sol i sin inte alltför lätta vardag, till Diana som gör det möjligt att få en fristad för de som behöver det allra mest och framför allt till Rebecca Jansson som med sin entusiasm, dansglädje och förbehållslösa rättvisepatos fick mig att åka och besöka platsen jag dansat för sedan 2004, men aldrig kommit mig för att besöka förrän nu.

Jenny Franke

Dansa din gåva/Skapande Dans Teatern